จดหมายข่าว

พลิใบ

ก้าวใหม่การวิจัยและพัฒนาการเกษตร

DOA TOGETHER

Hearing for Changing, Acting for Moving forward

กัญชา

2 รายงาน
– เกษตรกร GAP ดีเด่น ระดับเขต (ตอนที่ 2)

8 ฉีกซอง
– SDGs–เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน กับครึ่งทางที่ผ่านมา

16 จากโต๊ะบอกอ
– กัญชา กัญชง กระท่อม เบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว

ปีที่ 24 ฉบับที่ 10 ประจำเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2565 ISSN 1513-0010

เกษตรกร GAP ดีเด่น ระดับเขต (ตอนที่ 2)

นายปรีดา มุ่งหมาย เกษตรกร GAP ดีเด่น
สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 4 จังหวัดอุบลราชธานี

คุณปัทมา วงค์นพรัตน์ เกษตรกร GAP ดีเด่น
สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดจันทบุรี

คุณประยงค์ วงษ์สกุล เกษตรกร GAP ดีเด่น
สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 5 จังหวัดชัยนาท

คุณวิสุทธิ์ โชตน์ธนานันต์ เกษตรกร GAP ดีเด่น
สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8 จังหวัดสงขลา

เกษตรกรกร GAP ดีเด่น กรมวิชาการเกษตร มีการคัดเลือกกันตั้งแต่ในระดับจังหวัด สู่ระดับเขต คือ สวพ.1-8 จะได้ตัวแทน 8 ราย เข้ารับการคัดเลือกระดับประเทศ ผู้ที่มีคะแนนสูงสุดจะได้เป็นเกษตรกรดีเด่น สาขาการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช

เมื่อตอนที่ 1 ได้นำเสนอความสำเร็จของการทำเกษตรมาตรฐาน GAP ของเกษตรกรกร GAP ดีเด่น สวพ.1-3 กันแล้ว มาติดตามต่อที่ สวพ.4-8 (ยกเว้น สวพ.7 ซึ่งได้รับการคัดเลือกเป็นเกษตรกรดีเด่น สาขาการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช ประจำปี 2565 นำเสนอในฉบับเดือนเมษายน ที่ผ่านมา)

นายปรีดา มุ่งหมาย เกษตรกร GAP ดีเด่น สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 4 จังหวัดอุบลราชธานี

เกษตรกรผู้ตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่ปลูกยางพารา 22 ไร่ของตนเอง ให้กลายเป็นสวนทุเรียน ภายหลังจากที่ทราบว่าจังหวัดศรีสะเกษกำลังส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกทุเรียน ประกอบกับได้พูดคุยกับชาวสวนทุเรียนจันทบุรี ทำให้ทราบว่าทุเรียนเป็นพืชที่มีรายได้และมีตลาดรองรับเสมอ คุณปรีดาได้ขอเรียนรู้วิธีการปลูกทุเรียนจากชาวสวนจันทบุรี โดยใช้แรงงานแลกกับความรู้ที่จะได้รับ

ทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษ คือ ทุเรียนที่ปลูกในพื้นที่ภูเขาไฟโบราณแถบเทือกเขาพนมดงรัก เฉพาะพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ กันทรลักษ์ ขุนหาญ และศรีรัตนะ ดินในพื้นที่นี้เป็นดินภูเขาไฟ ดินที่ผุพังมาจากหินบะซอลต์ (Basalt) ดินมีลักษณะเหนียว สีแดง ระบายน้ำได้ดีมาก มีธาตุอาหารที่จำเป็นต่อพืชในปริมาณสูง สภาพภูมิอากาศในพื้นที่ไม่ชื้นจนเกินไป แสงแดดมีความเข้มแสงสูง พืชได้รับแสงต่อวันที่ยาวนาน ทุเรียนจึงดูดธาตุอาหารจากดินมาช่วยสังเคราะห์แสงได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ผลผลิตทุเรียนจากพื้นที่ดังกล่าว เป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications: GI) ทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษเป็นทุเรียนที่อร่อยที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคทั้งภายในและภายนอกประเทศ เนื้อทุเรียนแห้งและนุ่มเหนียว เส้นใยละเอียด มีกลิ่นหอมเฉพาะ ไม่ฉุนมาก รสชาติมัน ค่อนข้างหวาน

พื้นที่ปลูกทุเรียนของคุณปรีดาอยู่ในอำเภอกันทรลักษ์ ซึ่งเป็นพื้นที่ปลูกที่จะให้ผลผลิตทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษ ประกอบกับคุณปรีดาให้ความสำคัญกับการปลูกทุเรียนให้ได้คุณภาพมาตรฐานตามความต้องการของตลาดภายในประเทศและตลาดส่งออก ศึกษาวิธีการผลิตตามระบบการจัดการคุณภาพ GAP พืช จนกระทั่งได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP ในปี 2563 และในขณะเดียวกันก็ได้รับการรับรอง GI ทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษด้วย

คุณปรีดานำแอปพลิเคชันต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการสวนทุเรียน ได้แก่ 1.แอปพลิเคชันการวัดความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศก่อนการให้น้ำทุเรียน 2.แอปพลิเคชันของกรมวิชาการเกษตร เพื่อช่วยแปลค่าผลวิเคราะห์ดินพร้อมคำแนะนำการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน 3.พัฒนาเทคโนโลยีการปลูกทุเรียนให้ติดผลภายใน 3 ปี โดยมีการจัดการเรื่องการเลือกกิ่งพันธุ์ การปลูก การจัดการธาตุอาหาร การตัดแต่งกิ่ง การบำรุง การบริหารจัดการแมลงศัตรูพืช

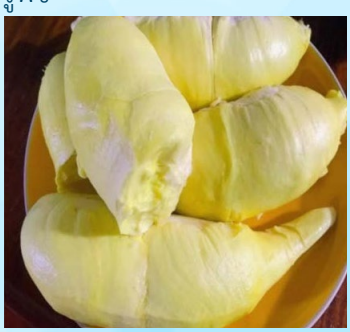

การจำหน่ายทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษของคุณปรีดา กว่า 50% จำหน่ายให้ล้ง เพื่อส่งออกไปยังประเทศจีนและวางขายภายในประเทศ ส่วนที่เหลือจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึงจำหน่ายผ่านเพจเฟซบุ๊ก ไร่ ป.ปรีดา และสหกรณ์ผู้ปลูกพืชผักผลไม้กันทรลักษ์ จำกัด

คุณประยงค์ วงษ์สกุล เกษตรกร GAP ดีเด่น สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 5 จังหวัดชัยนาท

เกษตรกรผู้มีแนวคิดในการสานต่ออาชีพด้านเกษตรจากพ่อแม่ ให้เป็นอาชีพที่ดีและมั่นคงแก่ครอบครัว ทำการเกษตรโดยอาศัยประสบการณ์และภูมิปัญญาที่สืบทอดมา คือ ผลิตพืชตามความถนัด ตามฤดูกาล ตามกระแส แต่เมื่อเจอกับสภาพแวดล้อม ราคาและตลาด ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ไม่สามารถกำหนดหรือควบคุมได้ การประกอบอาชีพจึงไม่ประสบความสำเร็จ

ต่อมาเริ่มทดลองปลูกมะเขือเทศเชอรี่หรือมะเขือเทศราชินีตามคำแนะนำของญาติ ในระยะแรกผลผลิตดีได้ราคาสูง เป็นที่ต้องการของตลาด จึงได้เริ่มชักชวนเกษตรกรรายอื่นให้มาปลูกด้วย ทำให้มีการปลูกมะเขือเทศเชอรี่มากขึ้น ผลผลิตจึงล้นตลาด ประกอบกับเมื่อปลูกซ้ำในพื้นที่เดิมติดต่อกันทำให้ปริมาณผลผลิตลดลง และขนาดของผลเล็กลงไม่สามารถจำหน่ายเป็นผลสดได้ กระทั่งปี 2548 ได้มีการรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาด้านปริมาณผลผลิตที่ล้นตลาด โดยได้นำผลมะเขือเทศเชอรี่ที่ไม่ได้ขนาดหรือมีตำหนิมาแปรรูปเป็นมะเขือเทศแช่อิ่มอบแห้ง และรวมกลุ่มเกษตรกรยื่นขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนตำบลดอนตูม

เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภค คุณประยงค์จึงขอการรับรอง GAP ของกรมวิชาการเกษตร และได้รับการรับรองมาตรฐานมาตั้งแต่ปี 2556 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันยังคงปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และข้อกำหนดของมาตรฐานมาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันจำหน่ายสินค้าทั้งในรูปผลสดและผลิตภัณฑ์แปรรูป ในแบรนด์ “แม่ฉุย” (MEACHUY) โดยมีการจำหน่ายทั้งในห้างสรรพสินค้า The mall 7-eleven และตลาดอื่น ๆ

คุณประยงค์มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสมตลอดระบบการผลิต ตั้งแต่แปลงปลูก การแปรรูป และการจำหน่าย ได้แก่ ระบบโรงเรือนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้การบริหารจัดการบนพื้นที่ที่มีจำกัด ลดปัญหาด้านแมลงศัตรูพืช วัชพืช ลดความเสียหายที่เกิดจากสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เทคโนโลยีระบบการให้น้ำแบบน้ำหยด สามารถตั้งเวลาควบคุมการเปิด-ปิดน้ำได้ สามารถให้ปุ๋ยและสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชไปกับระบบน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดต้นทุนด้านแรงงาน ประหยัดเวลา เทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน โดยเลือกใช้วิธีควบคุมศัตรูพืชอย่างเหมาะสม เพื่อลดการใช้สารเคมีให้มากที่สุดหรือใช้เท่าที่จำเป็น เทคโนโลยีเพื่อแปรรูปผลผลิต มะเขือเทศเชอรี่ที่ผลไม่ได้ขนาดหรือมีตำหนิ จะถูกนำมาแปรรูปโดยการอบแห้งด้วยพลังงานความร้อนหรือพลังงานแสงอาทิตย์ เทคโนโลยีการทำการตลาดยุคใหม่ พัฒนาและปรับเปลี่ยนรูปแบบการจำหน่ายมะเขือเทศผลสดและผลิตภัณฑ์ให้ตอบโจทย์และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายคนยุคใหม่

https://www.technologychaoban.com/

คุณประยงค์ กล่าวว่า “การผลิตพืชตามหลักเกณฑ์ GAP ของกรมวิชาการเกษตร มีประโยชน์และมีส่วนทำให้เกิดความยั่งยืนในอาชีพเกษตรกร เมื่อเราผลิตสินค้ามีมาตรฐานย่อมเป็นที่เชื่อมั่นของผู้บริโภค เป็นที่ต้องการของตลาด เมื่อสามารถเลี้ยงครอบครัว พึ่งพาตนเองได้ ทำให้มีความสุข ความภาคภูมิใจและความยั่งยืนในอาชีพเกษตรกร”

คุณปัทมา วงค์นพรัตน์ เกษตรกร GAP ดีเด่น สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดจันทบุรี

คุณปัทมาลาออกจากอาชีพครูที่ตนเองรัก เพื่อมาช่วยครอบครัวทำสวน ด้วยการลองผิดลองถูกทำให้ได้ผลผลิตดีบ้างไม่ดีบ้าง แต่ด้วยความตั้งใจ มุ่งมั่น จึงเริ่มศึกษาหาความรู้จากหน่วยงานราชการ เพื่อนและคนรู้จัก เพื่อนำแนวทางมาปรับปรุงใช้ในสวนของตัวเอง ซึ่งปลูกพืชหลายชนิดเพื่อกระจายความเสี่ยงเรื่องราคาพืชผลทางการเกษตรแต่ละชนิดที่ขึ้นลงไม่แน่นอน จึงปลูกหลายชนิดเพื่อเกื้อกูลกัน แต่พืชที่สนใจและชอบเป็นพิเศษคือ พริกไทย เนื่องจากเห็นพี่ชายปลูกได้ผลผลิตปริมาณมาก ราคาดี เกษตรกรในจังหวัดจันทบุรีปลูกเพียงไม่กี่ราย การดูแลรักษาง่าย คุณปัทมาศึกษาการปลูกพริกไทยแบบจริงจัง โดยปรึกษาจากนักวิชาการศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี และใช้แปลงพริกไทยของตนเองเป็นแปลงทดลอง ซึ่งมีนักวิชาการแนะนำขั้นตอนการดูแลรักษาให้เป็นอย่างดี

อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี มีสภาพพื้นที่ ดิน อากาศที่เหมาะกับการปลูกพริกไทย ทำให้ได้ผลผลิตดี เมล็ดใหญ่ รสชาติเผ็ดร้อนและหอมฉุน เป็นที่นิยมของผู้บริโภค ทำให้พ่อค้าที่เข้ามารับซื้อให้ราคาสูง พริกไทยเป็นพืชที่สามารถคืนทุนได้เร็ว เนื่องจากพริกไทยใช้ระยะเวลาเพียง 2 ปีหลังปลูก ก็สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตจำหน่ายได้ เป็นพืชที่ดูแลรักษาง่าย อีกทั้งยังสามารถแปรรูปเป็นพริกไทยแห้งได้ด้วย

นอกจากการจัดการภายในสวนของตนเองแล้ว คุณปัทมายังเป็นประธานกลุ่มแปลงใหญ่พริกไทยอำเภอแก่งหางแมวด้วย ซึ่งภายในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การผลิตพริกไทยให้ได้คุณภาพ การลดต้นทุนการผลิต และทางกลุ่มมีการตั้งกลุ่มไลน์ เพื่อให้มีการส่งข่าวสารกันตลอด เพื่อที่สมาชิกจะได้ร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ รวมถึงการรวมกลุ่มเพื่อต่อรองการขายพริกไทยอีกด้วย

เนื่องจากทางกลุ่มได้รับการยกระดับเป็นแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด ทำให้ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้รับอุปกรณ์ในการผลิตจากกรมวิชาการเกษตร (โครงการ FTA) การสนับสนุนเครื่องมือหลังการเก็บเกี่ยวพริกไทย เช่น กระบะอบลมร้อน ตู้อบพริกไทยสำหรับแปรรูป อุปกรณ์เครื่องใช้สำหรับแปรรูปพริกไทย พริกไทยจะเก็บเกี่ยวได้ช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ ซึ่งบางช่วงก็จะมีฝนตกชุกทำให้เกิดปัญหาในการตากพริกไทย กระบะอบลมร้อนมีความสำคัญมากเพราะจะช่วยทำให้พริกไทยแห้งเร็วกว่าการตากแดด โดยกระบะอบลมร้อนสามารถอบพริกไทยได้ครั้งละ 300-500 กิโลกรัมต่อครั้ง และใช้เวลาไม่นานทำให้พริกไทยแห้งเร็วไม่เกิดความเสียหาย

ปัจจุบันกลุ่มได้ยื่นจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนพริกไทยแปลงใหญ่อำเภอแก่งหางแมว มีการรวมกันผลิต ร่วมกันซื้อปัจจัยและร่วมกันขาย ร่วมกันแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มออกจำหน่ายสู่ตลาดทั้งภายในจังหวัดและนอกจังหวัด ร่วมอนุรักษ์พริกไทยพันธุ์จันทบุรี (พันธุ์พื้นเมือง) ซึ่งมีปลูกอยู่น้อยมาก และร่วมเป็นคณะทำงานยื่นจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พริกไทยจันท์ (พริกไทย GI) ซึ่งเป็นเกษตรกรกลุ่มแรกที่ได้ใช้ตราสัญลักษณ์ พริกไทยจันท์ ส่งเสริมการตลาดพริกไทยจันท์

คุณปัทมามีแนวคิดในการทำการเกษตรว่า “การทำสวน ทำด้วยความรัก มีหลักวิชาการควบคู่ พัฒนาคุณภาพของผลผลิตให้ดี เพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่มั่นคงและยั่งยืน”

คุณวิสุทธิ์ โชตน์รนานันต์ เกษตรกร GAP ดีเด่น สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8 จังหวัดสงขลา

เกษตรกรผู้เริ่มต้นทำการเกษตรโดยไม่มีความรู้ด้านการเกษตรเลย เรียนรู้จากการอ่านหนังสือและใช้วิธีการลองผิดลองถูกเรื่อยมา แต่เมื่อสื่อออนไลน์สามารถใช้งานได้สะดวกขึ้น ทำให้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ ปรึกษาพูดคุย และแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเพื่อนเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร หน่วยงานราชการ แล้วนำองค์ความรู้มาปรับใช้เพื่อพัฒนาสวนของตนเอง

เมื่อปี 2547 ราคาทุเรียนยังไม่สูงมาก แต่คุณวิสุทธิ์มีความคิดว่าอีก 5 ปีข้างหน้า ทุเรียนต้องมีราคาสูงขึ้นแน่นอน ซึ่งจะสามารถทำรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวได้ จากเดิมที่มีอยู่แล้ว 48 ต้น จึงเริ่มปลูกทุเรียนเพิ่มขึ้นอีก 120 ต้น และพัฒนาการผลิตทุเรียนคุณภาพตามหลักวิชาการอย่างต่อเนื่อง ต่อมาในปี 2561 ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียน ตำบลตาเนาะแมเราะ อำเภอเบตง ได้เรียนรู้หลักการผลิตพืชตามมาตรฐาน จึงยื่นขอรับรองมาตรฐาน GAP และได้รับการรับรองเมื่อ 22 กรกฎาคม 2564 ปัจจุบันสวนทุเรียนของคุณวิสุทธิ์ มีทุเรียนหลากหลายพันธุ์ ไม่ว่าจะเป็นพันธุ์หมอนทอง มูซังคิง โอวฉี่/หนามดำ พวงมณี และสาริกา จำนวนรวม 1,418 ต้น

คุณวิสุทธิ์มีความตั้งใจที่จะผลิตทุเรียนคุณภาพ มีความปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค สนองความต้องการด้านการตลาดสุขภาพ และการรักษาสิ่งแวดล้อม แม้ว่าในกระบวนการผลิตจะพบปัญหามากมายให้แก้ไข เช่น การเข้าทำลายของศัตรูพืช หนอนเจาะเมล็ดทุเรียน หนอนเจาะผลทุเรียน โรครากเน่าโคนเน่า คุณวิสุทธิ์สามารถแก้ปัญหาได้โดยการศึกษาหาข้อมูลปรึกษากับเพื่อนเกษตรกรและหน่วยงานราชการ นำความรู้ที่ได้มาจัดทำปฏิทินการผลิต และปฏิบัติตามแผนการผลิตอย่างเคร่งครัด เน้นการสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ ใช้การป้องกันกำจัดศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน และการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องเหมาะสม จนสามารถควบคุมการระบาดของศัตรูพืชได้เป็นอย่างดี

คุณวิสุทธิ์มีความสุข มีความพึงพอใจในการประกอบอาชีพการเกษตร แต่ยังคงพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งพัฒนาคุณภาพทุเรียน พัฒนาสวนของตนเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการผลิตทุเรียนคุณภาพ และการจัดการศัตรูพืชในทุเรียน เป็นเครือข่ายความร่วมมือ เป็นแปลงศึกษาดูงานของเกษตรกรในพื้นที่และเกษตรกรจากนอกพื้นที่

“เราทำสวนในแบบที่ชอบให้ดีที่สุด ไม่สนใจคำพูดด้านลบของคนอื่น และกำไรที่ได้ทุก 100 บาท จะคืนกลับให้ต้นไม้ 30 บาท” คือแนวคิดของคุณวิสุทธิ์

...ไม่มีความสำเร็จใดได้มาง่าย... จดหมายข่าวผลิใบฯ ขอเป็นกำลังใจให้กับเกษตรกรทุกรายที่กำลังเดินอยู่ในเส้นทาง GAP

ข้อมูล/ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรศรีสะเกษ
สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 4
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครปฐม
สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 5
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจันทบุรี
สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยะลา
สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8
กองพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าพืช

ฉิกซอง

อังคณา สุวรรณกูฏ

SDGs– เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนกับครึ่งทางที่ผ่านมา

ขณะที่ช้างสารยังชนกันอยู่ หญ้าแพรกก็ได้แหลกลาญไปแล้วแทบทุกหย่อมหญ้า ทุกอย่างบนโลกใบนี้ถูกกระทบเป็นลูกโซ่ ไม่ทางใดก็ทางหนึ่งเสมอ สิ่งที่ทำได้คือการหยุดนิ่งใช้สติในการดำเนินชีวิตให้ผ่านพันวิกฤติครั้งนี้ให้ได้ การยืนอยู่บนขาของตนเอง จึงเป็นสิ่งที่ต้องทำ ในภาพใหญ่หลาย ๆ ประเทศเริ่มปรับตัวขับเคลื่อนภาคการผลิตและภาคเศรษฐกิจ ด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศเป็นหลัก หลังจากที่ได้รับบทเรียนอันเจ็บปวดจากการระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลให้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจเป็นไปอย่างเชื่องช้าและแทบชะงักงันมาเป็นเวลานับปี พอสถานการณ์ทำท่าจะดีขึ้นกลับถูกซ้ำเติมด้วยการชนกันของช้างสารในรูปแบบของสงคราม ความปั่นป่วนและผันผวนที่เกิดขึ้น ทำให้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนบางเป้าหมายถูกพักไว้ก่อน

“ฉิกซอง” ฉบับนี้ ขอนำท่านผู้อ่านไปติดตามสถานะของ SDGs เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน จากปี2558 ถึง 2565 ครึ่งทางกันแล้ว ณ ปัจจุบัน อยู่ ณ จุดใด โปรดติดตาม

www.istockphoto.com

SDGs เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากข้อมูลของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ให้ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) คือ แนวทางการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ลิดรอนความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นหลัง (Brundtland Report, 1987) ซึ่งการบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การเติบโตทางเศรษฐกิจ (economic growth) ความครอบคลุมทางสังคม (social inclusion) และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (environmental protection) โดยในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญครั้งที่ 70 เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2558 ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ ประเทศไทยและประเทศสมาชิกสหประชาชาติรวม 193 ประเทศ ร่วมลงนามรับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 (2030 Agenda for Sustainable Development) ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาของโลกเพื่อร่วมกันบรรลุการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ภายในปี ค.ศ. 2030 กำหนดให้มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นแนวทางให้แต่ละประเทศดำเนินการร่วมกัน

http://osthailand.nic.go.th/

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ดังกล่าวมีทั้งสิ้น 17 เป้าหมาย ประกอบด้วย 169 เป้าหมายย่อย (SDG Targets) ที่มีความเป็นสากล เชื่อมโยงและเกื้อหนุนกัน และกำหนดให้มี 247 ตัวชี้วัด เพื่อใช้ติดตามและประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนา สามารถจัดกลุ่ม SDGs ตามปัจจัยที่เชื่อมโยงกันใน 5 มิติ (5P) ได้แก่ (1) การพัฒนาคน (People) ให้ความสำคัญกับการขจัดปัญหาความยากจนและความหิวโหย และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม (2) สิ่งแวดล้อม (Planet) ให้ความสำคัญกับการปกป้องและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศเพื่อพลเมืองโลกรุ่นต่อไป (3) เศรษฐกิจและความมั่งคั่ง (Prosperity) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีและสอดคล้องกับธรรมชาติ (4) สันติภาพและความยุติธรรม (Peace) ยึดหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีสังคมที่สงบสุขและไม่แบ่งแยก และ (5) ความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) ความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ทั้ง 17 เป้าหมาย ได้แก่ (1) ขจัดความยากจน (2) ขจัดความหิวโหย (3) มีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี (4) การศึกษาที่เท่าเทียม (5) ความเท่าเทียมทางเพศ (6) การจัดการน้ำและสุขาภิบาล (7) พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้ (8) การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ (9) อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน (10) ลดความเหลื่อมล้ำ (11) เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน (12) แผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน (13) การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (14) การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล (15) การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก (16) สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก และ (17) ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

SDR รายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากข้อมูลของศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้สรุปรายงาน Sustainable Development Report (SDR) และ SDG Index ซึ่งจัดทำโดย Sustainable Development Solutions Network (SDSN) รายงานดังกล่าวถูกเขียนโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญอิสระของเครือข่ายวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Solutions Network: SDSN) นำโดยศาสตราจารย์เจฟฟรีย์ แซคส์ (Prof. Jeffrey Sachs) ประธาน SDSN ผลิตโดย SDN จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ Cambridge University และได้รับทุนสนับสนุนร่วมผลิตจากมูลนิธิ Bertelsmann Stiftung เป็นรายงานการศึกษาและประเมินความก้าวหน้าในการขับเคลื่อน SDGs ของแต่ละประเทศและการจัดอันดับ SDG Index ประจำปี นับว่าเป็นการรายงานผลที่ให้ข้อมูลสถานการณ์ SDGs ที่เป็นปัจจุบันที่สุดอย่างต่อเนื่องและเป็นการจัดอันดับผลการดำเนินงานด้าน SDGs ที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2558

สำหรับในปี 2565 นำเสนอภายใต้แนวคิดหลัก “From Crisis to Sustainable Development: the SDGs as Roadmap to 2030 and Beyond” หรือ “จากวิกฤตสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน: SDGs ในฐานะ roadmap สู่ปี ค.ศ. 2030 และไกลกว่านั้น” เผยแพร่พร้อมกันทั่วโลก เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2565 ที่ผ่านมา รายงานดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าโลกไม่มีความก้าวหน้าด้านเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นปีที่ 2 ติดต่อกัน จากนานาวิกฤตที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นวิกฤตด้านสุขภาพ สภาพภูมิอากาศ ความหลากหลายทางชีวภาพ ภูมิรัฐศาสตร์ และการทหาร ล้วนเป็นอุปสรรคสร้างความชะงักงันแก่การพัฒนาที่ยั่งยืนระดับโลก เห็นได้จากคะแนนเฉลี่ยดัชนี SDG ของโลก ลดลงเล็กน้อยจากปี 2564 เป็นปีที่ 2 ติดต่อกัน ซึ่งเป็นผลจากผลกระทบของโรคระบาดที่มีต่อ SDG 1 (ขจัดความยากจน) และ SDG 8 (การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ) รวมทั้งผลการดำเนินงานที่ไม่ดีนัก สำหรับ SDG 11-15 (การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความหลากหลายทางชีวภาพ และการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืน) นอกจากค่าใช้จ่ายด้านมนุษยธรรมจำนวนมหาศาลแล้ว ความขัดแย้งทางการทหาร อันหมายรวมถึงสงครามในยูเครน ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผ่านผลกระทบทางลบระหว่างประเทศต่อความมั่นคงทางอาหารและราคาพลังงานที่ถูกซ้ำเติมด้วยวิกฤตสภาพภูมิอากาศและวิกฤตความหลากหลายทางชีวภาพอยู่แล้ว สิ่งเหล่านี้ล้วนมาลดทอนการคิดและการลงทุนในระยะยาว ดังนั้น สันติภาพ การทูต และความร่วมมือระหว่างประเทศ คือเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับโลกในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนให้สำเร็จในปี 2573 และต่อไป

ผลการจัดอับดับตามดัชนี SDG ปี 2565 ปรากฏว่าฟินแลนด์ยังคงครองอันดับ 1 ตามมาด้วยประเทศกลุ่มนอร์ดิก (Nordic) อีก 3 ประเทศ ได้แก่ เดนมาร์ก สวีเดน และนอร์เวย์ ขณะที่ 10 อันดับแรกล้วนเป็นประเทศในภูมิภาคยุโรปทั้งสิ้น ทว่าประเทศเหล่านี้ก็เผชิญกับความท้าทายสำคัญในการบรรลุ SDG หลายเป้าหมายด้วยเช่นกัน ในภาพรวมภูมิภาคเอเชียตะวันออกและเอเชียใต้ยังคงมีความก้าวหน้าในการขับเคลื่อน SDGs มากกว่าภูมิภาคอื่นนับตั้งแต่การรับรองเป้าหมายดังกล่าวในปี 2558 โดยบังคลาเทศและกัมพูชาเป็นสองประเทศที่มีความก้าวหน้ามากที่สุดตามคะแนนดัชนี SDG ตั้งแต่ปี 2558 ตรงข้ามกับประเทศเวเนซุเอลาที่ถดถอยลงมากที่สุด

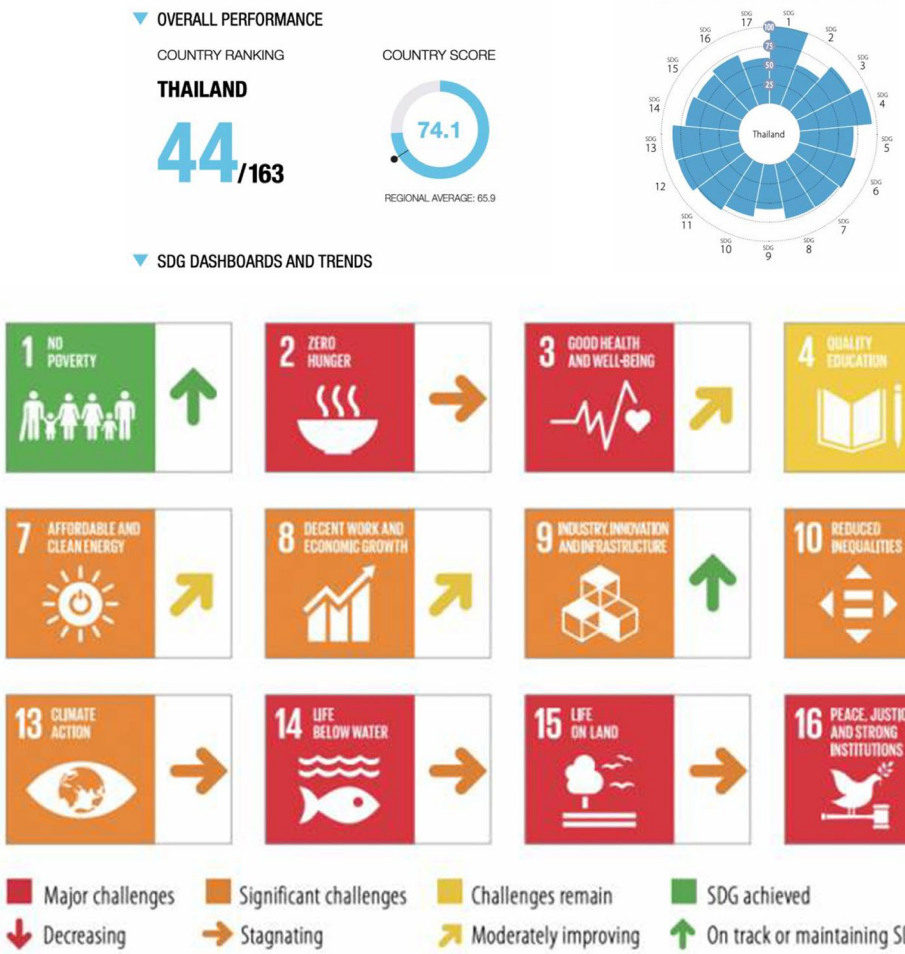

Note: The full title of each SDG is available here: https://sustainabledevelopment.un.org/topics/sustainabledevelopmentgoals

การบรรลุ SDGs ได้นั้นมีพื้นฐานจากการลงทุนในโครงสร้างทางกายภาพ (physical infrastructure) (หมายรวมถึงพลังงานหมุนเวียน และเทคโนโลยีดิจิทัล) และทุนมนุษย์ (human capital) (หมายรวมถึง สุขภาพและการศึกษา) อย่างไรก็ตาม ประชากรที่ยากจนครึ่งหนึ่งของโลกยังไม่สามารถเข้าถึงตลาดเพื่อเข้าถึงทุนในเงื่อนไขที่สามารถยอมรับได้ โดยบรรดาประเทศยากจนและเปราะบางได้รับผลกระทบอย่างหนักจากนานาวิกฤตและการส่งผ่านผลกระทบทางลบเหล่านั้น ขณะที่แรงกดดันด้านงบประมาณที่เพิ่มสูงขึ้น การใช้จ่ายงบประมาณทางการทหารที่เพิ่มสูงขึ้น และการเปลี่ยนแปลงสำคัญในลำดับความสำคัญของการวางยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะในประเทศในยุโรป อาจส่งผลให้เงินทุนสำหรับการพัฒนา (development funds) ที่มีอยู่เดิมสำหรับสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับโลกนั้นลดลงไปด้วย โดยรายงานดังกล่าวได้นำเสนอแผนเพื่อการสนับสนุนทางการเงินสำหรับการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับโลก โดยเน้นย้ำถึงบทบาทหลักของประเทศกลุ่ม G20 กองทุนการเงินระหว่างประเทศ และธนาคารเพื่อการพัฒนาในระดับพหุภาคี (Multilateral Development Banks: MDBs) ในการขยายการสนับสนุนทางการเงินสำหรับการขับเคลื่อน SDGs ทั่วโลก

สถานการณ์ครึ่งทางสู่ ปี 2573 ความพยายามเชิงนโยบายและความมุ่งมั่นเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนยังแตกต่างกันมาก การขับเคลื่อนมาถึงครึ่งทางของวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 การบูรณาการ SDGs ให้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบาย กฎระเบียบ งบประมาณ ระบบการติดตาม ตลอดจนนโยบายและขั้นตอนอื่นของภาครัฐ ยังคงแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ สำหรับกลุ่มประเทศสมาชิก G20 อย่างสหรัฐอเมริกา บราซิล และรัสเซีย เป็นประเทศที่ให้การสนับสนุนวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 และ SDGs น้อยที่สุด ในทางตรงกันข้าม ประเทศในกลุ่มนอร์ดิกคือกลุ่มประเทศที่ให้การสนับสนุนมากกว่าโดยเปรียบเทียบ เช่นเดียวกับประเทศอาร์เจนตินา เยอรมนี ญี่ปุ่น และเม็กซิโก ส่วน

บางประเทศอย่างเบนินและไนจีเรีย คือตัวอย่างประเทศที่อยู่ในอันดับท้าย ๆ ของดัชนี SDGs แต่มีคะแนนสูงกว่าโดยเปรียบเทียบในส่วนความพยายามขับเคลื่อนนโยบาย นอกจากนี้ เบนินและเม็กซิโกเป็นสองประเทศที่ตีพิมพ์พันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน (SDG Sovereign Bonds) ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมานี้ เพื่อขยายการลงทุนในการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ

สิ่งที่น่าสนใจของรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนของปี 2565 คือ การให้คะแนน “ความมุ่งมั่นและความพยายามของรัฐบาลในการดำเนินการขับเคลื่อน SDGs” ซึ่งเป็นผลจากการสำรวจของ SDSN เพื่อติดตามว่ารัฐบาลในแต่ละประเทศได้ผนวกรวม SDGs เข้าไปในการทำงานมากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากตัวชี้วัด ได้แก่ (1) มีการแถลงการณ์ทางการระดับสูงเกี่ยวกับ SDGs (2) มีการผนวก SDGs เข้าไปในยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติงานระดับประเทศ (3) มีการผนวก SDGs เข้าไปในงบประมาณระดับชาติ (4) มีการติดตามและประเมินผล SDGs ระดับชาติ (5) มีการกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพในการดำเนินงาน SDGs (6) มีการผนวก SDGs เข้าไปในแผนฟื้นฟูโควิด-19 ระดับชาติ และ (7) มีการรายงานผลการทบทวนการดำเนินงานตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 ระดับชาติโดยสมัครใจ (Voluntary National Review: VNR) ซึ่งในปีนี้ SDSN ได้รวบรวมผลสำรวจจากกว่า 60 ประเทศ ประเมิน และให้คะแนนความมุ่งมั่น ตามช่วงลำดับคะแนน ตั้งแต่ 0-40 คะแนน เท่ากับ ระดับต่ำมาก 40-50 คะแนน เท่ากับ ระดับต่ำ 50-65 คะแนน เท่ากับ ระดับปานกลาง 65-80 คะแนน เท่ากับ ระดับสูง และ 80-100 คะแนน เท่ากับ ระดับสูงมาก พบว่า ยังไม่มีประเทศใดเลยที่ได้คะแนนไปถึงระดับสูงมาก อย่างไรก็ตาม มีทั้งหมด 15 ประเทศที่มีคะแนนถึงช่วงระดับสูง ได้แก่ อาร์เจนตินา ออสเตรีย เบนิน โคลอมเบีย เดนมาร์ก ฟินแลนด์ เยอรมนี ญี่ปุ่น เม็กซิโก เนเธอร์แลนด์ ไนจีเรีย สโลวีเนีย สเปน สวีเดน และสวิตเซอร์แลนด์ สำหรับประเทศไทยได้คะแนนความมุ่งมั่นและความพยายามของรัฐบาลในการดำเนินการขับเคลื่อน SDGs อยู่ที่ช่วงระดับปานกลางร่วมกับอีก 23 ประเทศ ซึ่งเป็นช่วงคะแนนที่ประเทศส่วนใหญ่ได้

https://pixabay.com/photos

https://pixabay.com/photos

SDG Index ปี 2565

สำหรับ 10 อันดับ SDG Index ของโลกประจำปี 2565 ได้แก่ (1) ฟินแลนด์ (86.51) (2) เดนมาร์ก (85.63) (3) สวีเดน (85.19) (4) นอร์เวย์ (82.35) (5) ออสเตรีย (82.32) (6) เยอรมนี (82.18) (7) ฝรั่งเศส (81.24) (8) สวิตเซอร์แลนด์ (80.79) (9) ไอร์แลนด์ (80.66) และ (10) เอสโตเนีย (80.62) จะเห็นว่า 10 อันดับแรกของ SDG Index ปี 2565 นี้ล้วนเป็นประเทศที่อยู่ในทวีปยุโรปทั้งหมด ไม่ต่างจากการจัดอันดับในปีที่ผ่านมา ในขณะที่ 10 อันดับท้ายตารางล้วนเป็นประเทศแอฟริกาเขตใต้ทะเลทรายซาฮาราที่ยากจน ความแตกต่างที่ชัดเจนนี้จึงทำให้เห็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาคมโลกจะต้องขยายแผนการลงทุนระดับโลกเพื่อการขับเคลื่อน SDGs ให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มความสามารถในการสร้างความก้าวหน้าในการบรรลุ SDGs ให้ทันเวลาแก่กลุ่มประเทศยากจนด้วย

https://pixabay.com/photos

สำหรับประเทศรายได้สูง และประเทศสมาชิกองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) นั้น ข้อมูลปัจจุบันชี้ว่ามีแนวโน้มที่จะบรรลุเป้าหมาย SDGs ได้มากกว่ากลุ่มประเทศอื่น ๆ (แม้ว่าจนถึงปัจจุบันจะยังไม่มีประเทศใดเลยที่มีสถานะของทุกเป้าหมายเป็นสีเขียว (บรรลุแล้ว) ก็ตาม) โดยกลุ่มประเทศเหล่านี้มีผลการดำเนินงานที่ก้าวหน้ากว่าในเป้าหมาย SDGs ที่เกี่ยวข้องกับมิติด้านสังคมและเศรษฐกิจ ประกอบด้วย SDG 1 (ขจัดความยากจน) SDG 3 (สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี) SDG 6 (น้ำสะอาดและการสุขาภิบาล) และ SDG 7 (พลังงานสะอาดที่เข้าถึงได้)

ในขณะเดียวกัน กลุ่มประเทศพัฒนาแล้วเหล่านี้กลับมีความก้าวหน้าที่ไม่ดีนักและยังเป็นความท้าทายที่ต้องใช้ความพยายามมากขึ้นในเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับมิติด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งประกอบด้วย SDG 12 (การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน) SDG 13 (การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ) SDG 14 (ทรัพยากรทางทะเล) และ SDG 15 (ระบบนิเวศบนบก) และประเด็นระบบอาหารยั่งยืนและอาหารที่ดีต่อสุขภาพ ตาม SDG 2 (ขจัดความหิวโหย)

สำหรับประเทศรายได้ต่ำ ประเทศรายได้ปานกลางระดับล่าง หลายประเทศในแอฟริกาเขตใต้ทะเลทรายซาฮารา และประเทศกำลังพัฒนาที่เป็นหมู่เกาะขนาดเล็ก มีความก้าวหน้าของผลการดำเนินงานดีกว่ากลุ่มประเทศอื่น ๆ ในโลกในประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้แก่ เป้าหมาย SDG 12 (การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน) และ SDG 13 (การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ) ในขณะที่เป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบที่รุนแรงกว่าจากวิกฤตสภาพภูมิอากาศเพราะความเปราะบางอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

นอกจากสองเป้าหมายที่ทำได้ดังกล่าว ประเทศที่ยากจนกว่าเหล่านี้ยังคงต้องเผชิญความท้าทายมากในการบรรลุเป้าหมาย SDGs ในมิติสังคมและเศรษฐกิจ ตั้งแต่ SDG 1 (ขจัดความยากจน) SDG 2 (ขจัดความหิวโหย) SDG 3 (สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี) SDG 4 (การศึกษาที่มีคุณภาพ) SDG 5 (ความเท่าเทียมทางเพศ) SDG 6 (น้ำสะอาดและการสุขาภิบาล) SDG 7 (พลังงานสะอาดที่เข้าถึงได้) SDG 8 (งานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ) และ SDG 9 (โครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรม และอุตสาหกรรม) และยังไม่มีความสามารถและทรัพยากรมากพอที่จะจัดการกับผลกระทบจากวิกฤตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้ฉุดรั้งความก้าวหน้าทั้งหมดตามไปด้วย

ส่วนประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ อาเซียน อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกและเอเชียใต้ตามการแบ่งกลุ่มประเทศในรายงาน SDR ได้ชื่อเป็นภูมิภาคที่มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานขับเคลื่อน SDGs มากที่สุด นับตั้งแต่มีการรับเอา SDGs มาเป็นกรอบการพัฒนาระดับโลกร่วมกัน โดยกัมพูชาเป็นหนึ่งในสองประเทศ (ร่วมกับบังคลาเทศ) ที่มีความก้าวหน้ามากที่สุดในบรรดาประเทศทั้งหมด หากนำคะแนนของทั้ง 10 ประเทศมาหาค่าเฉลี่ย จะพบว่า คะแนน SDG Index ของกลุ่มอาเซียนของปี 2565 อยู่ที่ 68.3 คะแนน ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภูมิภาคเอเชียตะวันออกและเอเชียใต้ที่อยู่ที่ 65.9 คะแนน

สำหรับรายงานปี 2565 นี้ อันดับ SDG Index ของไทย อยู่ที่อันดับ 44 จากทั้งหมด 163 ประเทศ ลดลงมาจากอันดับ 43 จาก 165 ประเทศ ในการจัดอันดับปี 2564 มีคะแนน SDG Index อยู่ที่ 74.1 คะแนน ลดลงจากปี 2564 เล็กน้อยเพียง 0.1 คะแนน ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับภาพรวมคะแนน SDG Index ระดับโลกที่ลดลงตั้งแต่วิกฤตโควิด-19 และเมื่อเปรียบเทียบในระดับทวีป ประเทศไทยได้อันดับ SDG Index เป็นอันดับที่ 3 ของเอเชียรองลงมาจากญี่ปุ่น (อันดับ 19) และเกาหลีใต้ (อันดับ 27) ทั้งยังเป็นอันดับ 1 ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกและเอเชียใต้ และครองอันดับ 1 ของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เป็นปีที่ 5 ติดต่อกัน (2562-2565) โดยประเทศกลุ่มอาเซียนอันดับรองลงมาในปี 2565 คือ เวียดนาม 72.76 (อันดับ 55) สิงคโปร์ 71.72 (อันดับ 60) มาเลเซีย 70.38 (อันดับ 72) อินโดนีเซีย 69.16 (อันดับ 82) บรูไนดารุสซาลาม 67.10 (อันดับ 93) ฟิลิปปินส์ 66.64 (อันดับ 95) เมียนมา 64.23 (อันดับ 103) กัมพูชา 63.75 (อันดับ 107) และ สปป. ลาว 63.39 (อันดับ 111)

เมื่อพิจารณาในระดับเป้าหมาย SDGs สำหรับประเทศไทยนั้นมีเป้าหมาย SDGs ที่อยู่ในสถานะบรรลุแล้ว (สีเขียว) ตั้งแต่รายงานปี 2562 ทั้งหมด 1 เป้าหมาย ได้แก่ SDG1 (ขจัดความยากจน) โดยตัวชี้วัดหลักของการประเมินระดับโลกของเป้าหมายนี้ในการคำนวณคะแนน SDG Index ปี 2565 นี้คือ เส้นความยากจนสากล (poverty line) ที่เขียนไว้ที่ 1.90 ดอลลาร์สหรัฐต่อวัน (65 บาท) และ 3.20 ดอลลาร์สหรัฐต่อวัน (110 บาท) ซึ่งพบว่าไม่มีประชากรไทยตกอยู่ใต้เส้นความยากจนสากลนี้แล้ว อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเรื่องความยากจนโดยใช้เกณฑ์เส้นความยากจนของประเทศไทย ปี 2563 ซึ่งกำหนดไว้ที่ 2,762 บาทต่อคนต่อเดือน รายงานเรื่องสถานการณ์ความยากจนความเหลื่อมล้ำปี 2563 ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) พบว่ามีประชากรที่ถือว่าเป็นคนจน 68.4% และคิดเป็นจำนวนคนจน 4.8 ล้านคนทั่วประเทศ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า

สำหรับเป้าหมาย SDGs ที่อยู่ในสถานะมีความท้าทายมาก (สีแดง) ยังคงมีจำนวน 5 เป้าหมาย เท่ากับปีก่อน แต่มีการเปลี่ยนแปลงในเป้าหมาย กล่าวคือ ปี 2564 เป้าหมาย SDG2 SDG3 SDG10 SDG14 และ SDG15 คือเป้าหมายที่มีความท้าทายสูง ในปีนี้ ผลการดำเนินงานของ SDG10 ดีขึ้น จึงขยับสถานะมาเป็นเป้าหมายที่ท้าทาย (สีส้ม) และมีเป้าหมาย SDG16 ได้กลายมาเป็นเป้าหมายที่มีความท้าทายสูงแทน สามารถสรุปเป้าหมายและตัวชี้วัดที่มีความท้าทายมากของประเทศไทย จาก SDG Index ปี 2565 ได้ดังนี้ (1) SDG2 ขจัดความหิวโหย-มีความท้าทายมากในตัวชี้วัดเรื่องดัชนีการจัดการไนโตรเจนอย่างยั่งยืน (Sustainable Nitrogen management index) และการส่งออกสารเคมีกำจัดแมลงที่เป็นอันตราย ซึ่งล้วนเกี่ยวข้องกับภาคการเกษตร (2) SDG3 การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี-มีความท้าทายมากในตัวชี้วัดเรื่องอุบัติการณ์ของวัณโรค และอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุบนท้องถนน (3) SDG14 ทรัพยากรทางทะเล-มีความท้าทายมากในตัวชี้วัดเรื่องพื้นที่ทางทะเลที่มีความสำคัญต่อความหลากหลายทางชีวภาพที่ได้รับการคุ้มครอง และดัชนีสุขภาพมหาสมุทรในคะแนนความสะอาดของน้ำทะเล (4) SDG15 ระบบนิเวศบนบก-มีความท้าทายมากในตัวชี้วัดเรื่องพื้นที่แหล่งน้ำจืดที่มีความสำคัญต่อความหลากหลายทางชีวภาพที่ได้รับการคุ้มครอง และดัชนีบัญชีชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม (Red list index of species survival) และ (5) SDG16 สังคมสงบสุข ยุติธรรม และสถาบันที่เข้มแข็ง-มีความท้าทายมากในตัวชี้วัดเรื่องอัตราการฆาตกรรม (สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) ได้ยกเลิกข้อมูลอัตราการฆาตกรรมต่อประชากรแสนคนของไทยเดิมที่ใช้ประกอบการประเมินใน SDG Index ปี 2564 ซึ่งเป็นข้อมูลจากปี 2560 (ค.ศ. 2017) ด้วยเหตุผลทางสถิติและมีข้อมูลล่าสุดที่แสดงอยู่ในช่วงที่มีการดึงข้อมูลเพื่อจัดทำ SDG Index ปีนี้ (2565) คือข้อมูลในปี 2554 (ค.ศ. 2011) จึงทำให้ข้อมูลนี้อาจไม่สะท้อนสถานการณ์ปัจจุบัน) และดัชนีการรับรู้การทุจริตคอร์รัปชัน (Corruption perception index)

เป้าหมายที่มีสถานะท้าทายมาก (ส้ม) มี 10 เป้าหมาย คือ SDG 5 ความเท่าเทียมทางเพศ SDG 6 น้ำสะอาดและการสุขาภิบาล SDG 7 พลังงานสะอาดที่เข้าถึงได้ SDG 8 งานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ SDG 9 โครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรมและอุตสาหกรรม SDG 10 ลดความเหลื่อมล้ำ SDG 11 เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน SDG 12 การผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน SDG 13 การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ SDG 17 ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่วนเป้าหมายที่มีสถานะท้าทาย (เหลือง) มี 1 เป้าหมาย คือ SDG 4 การศึกษาที่มีคุณภาพ โดยความท้าทายที่ยังคงมีอยู่ คือ อัตราการสำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา แม้ว่าแนวโน้มคะแนนของตัวชี้วัดดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นจนสามารถบรรลุเป้าหมายได้และเป็นไปตามแผนภายในปี 2573 สำหรับ SDG17 ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นเป้าหมายที่มีแนวโน้มคะแนนตัวชี้วัดย่ำแย่ลง (ลูกศรสีแดง) โดยตัวชี้วัดดังกล่าว คือ งบประมาณภาครัฐที่ใช้ไปกับประเด็นสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี และการศึกษา ยอดรวมรายได้ภาครัฐ คิดเป็นสัดส่วนของ GDP และระบบด้านสถิติของชาติตามเกณฑ์ Statistical Performance Index (SPI) ของธนาคารโลก

ทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นสถานะปัจจุบันของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งจะต้องบรรลุในปี 2030 หรือ พ.ศ. 2573 คงต้องมาติดตามกันว่าเป้าหมายที่วางไว้จะนำพาโลกใบนี้ไปสู่จุดที่ฝันหรือไม่ สำหรับผู้อ่านที่สนใจรายงานฉบับเต็มและบทวิเคราะห์เชิงลึก **สามารถศึกษารายงาน 'Sustainable Development Report 2022 (SDR 2022)' ฉบับเต็มได้ที่ www.sdgindex.org**

(ขอบคุณ : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, www.sdgindex.org / ข้อมูล)

พบกันใหม่ฉบับหน้า
สวัสดี...ยังคณา
กองบรรณาธิการจดหมายข่าวผลิใบฯ
กรมวิชาการเกษตร จตุจักร กรุงเทพฯ 10900
E-mail ang.moac@gmail.com

กัญชา กระท่อม กัญชง
เบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว

ภายหลังจากการปลดล็อกกระท่อมออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2564 ได้กว่า 9 เดือน พืชที่ถูกจัดว่าเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภทเดียวกันอย่างกัญชาและกัญชง ก็ได้รับการปลดล็อกตามไปด้วยเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2565 ทำให้พืชทั้ง 3 ชนิดไม่ใช่ยาเสพติดอีกต่อไป เพื่อเป็นการให้บริการแบบ One Stop Service กรมวิชาการเกษตรได้จัดตั้งศูนย์บริหารจัดการพืชกัญชา กัญชง และกระท่อม แบบเบ็ดเสร็จ กรมวิชาการเกษตร ขึ้นเป็นการภายใน เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2565 โดยมีนางสาวมนัญญา ไทยเศรษฐ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานพิธีเปิดศูนย์ One Stop Service กัญชา กัญชง และกระท่อม และนายระพีภัทร์ จันทรศรีวงศ์ อธิบดีกรมวิชาการเกษตร กล่าวรายงานถึงหน้าที่ของศูนย์ฯ ดังนี้

1. ศึกษา วิจัยและพัฒนาพืชกัญชา กัญชง และกระท่อมของหน่วยงานภายในกรมวิชาการเกษตรและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษา วิเคราะห์และพัฒนาการจัดทำฐานข้อมูลของพืชกัญชา กัญชง และกระท่อม เพื่อสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนา และการนำไปใช้ประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการจัดสื่อและประชาสัมพันธ์
3. ดำเนินการประสานงานการออกใบอนุญาตตามกฎหมาย
4. ให้คำปรึกษาแนะนำและบริการวิชาการข้อมูลเกี่ยวกับพืชกัญชา กัญชง และกระท่อม แบบครบวงจรแก่เจ้าหน้าที่เกษตรกร เอกชนและหน่วยงานอื่น
5. รายงานผลการดำเนินงานให้กรมวิชาการเกษตรทราบ
6. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ผู้นำเข้าหรือประสงค์จะเป็นผู้รวบรวมและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ในประเทศสามารถขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้จำหน่ายหรือผู้รวบรวมผ่านเว็บไซต์ของกรมวิชาการเกษตร หากเอกสารขออนุญาตครบถ้วน กรมวิชาการเกษตรสามารถอนุญาตได้ภายใน 1 วันทำการ และสำหรับผู้ประสงค์ที่จะเป็นผู้จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ไทย สามารถขออนุญาตเป็นผู้รวบรวมและจำหน่าย ผ่านเว็บไซต์กรมวิชาการเกษตรได้เช่นกัน

ประชาชนที่ต้องการซื้อเมล็ดพันธุ์เพื่อนำไปปลูกทั้งในครัวเรือนหรือเชิงพาณิชย์ ควรเลือกซื้อจากร้านค้าที่มีใบอนุญาตถูกต้องจากกรมวิชาการเกษตร โดยแต่ละร้านจะต้องมีใบอนุญาตติดแสดงไว้ กรณีซื้อขายผ่านระบบออนไลน์ ขอให้เลือกซื้อจากร้านที่มีการแสดงใบอนุญาตที่ถูกต้อง

สายด่วนศูนย์บริหารจัดการพืชกัญชา กัญชง และกระท่อม แบบเบ็ดเสร็จ กรมวิชาการเกษตร
โทร. 1174

ผลิใบ
ก้าวใหม่การวิจัยและพัฒนาการเกษตร

วัตถุประสงค์

- เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกรมวิชาการเกษตร
- เพื่อเป็นสื่อกลางสำหรับนักวิจัยกับผู้บริหาร นักวิจัยกับนักวิจัย และนักวิจัยกับผู้สนใจ การแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
- เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น อันจะเป็นตัวอย่างหรือเป็นพื้นฐานการวิจัยขั้นสูงต่อไป

ที่ปรึกษา : ระพีภัทร์ จันทรศรีวงศ์ อิงอร ปัญญากิจ สมบัติ ตงเต๊า ภัสชญภณ หมื่นแจ้ง ธิดากุญ แสนอุดม
บรรณาธิการ : อุดมพร สุพคุตร์
กองบรรณาธิการ : อังคณา สุวรรณกูฏ จินตน์กานต์ งามสุทธา มธุรส วงษ์ครุธ จันระวี จิตรสมาน
ช่างภาพ : กัญญาณัฐ ไพ่แดง
ช่างศิลป์ : มณฑา แถมเงิน กฤษฎา ดาวเรือง วรวิทย์ อ่ำช้าง
บันทึกข้อมูล : สมจิตต์ ยะเลาะห์
จัดส่ง : ธวัชชัย สุวรรณพงศ์
สำนักงาน : กรมวิชาการเกษตร ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์ : 0 2561 2825 โทรสาร : 0 2579 4406
E-mail : prdoa55@gmail.com
พิมพ์ที่ : ทริปเปิ้ล คริเอทีฟ โทรศัพท์ : 0 2047 6778